

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 6Ssk/65/2023
Identifikačné číslo spisu: 4022200392
Dátum vydania rozhodnutia: 20. apríla 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:4022200392.1

UZNESENIE

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: R. X., nar. XX. G. XXXX, D. J. I. XX, Y., proti žalovanému: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia Generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže, útvaru sociálneho zabezpečenia z 15. júla 2022, číslo GR ZVJS-d-11817/14-2022, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č.k. 22Sa/19/2022-23 z 25. októbra 2022 v znení opravného uznesenia č.k. 22Sa/19/2022-41 z 1. decembra 2022, t a k t o

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

O d ô v o d n e n i e

I.

1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 25. októbra 2022, č.k. 22Sa/19/2022-23 postupom podľa § 98 ods. 1 písm. c/ zákona č. 162/2015 Z.z. (ďalej len „SSP“) odmietol ako predčasne podanú žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu (Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže, Útvaru sociálneho zabezpečenia) z 15. júla 2022, ktorým tento postupom podľa § 84 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 328/2002 Z.z.“) v spojení s § 30 ods. 1 písm. i/ zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) správne konanie na základe žiadosti žalobcu z 15. júna 2022 o priznanie starobného dôchodku zastavil, nakoľko v tej istej veci sa právoplatne rozhodlo a skutkový stav sa podstatne nezmenil.

2. Krajský súd mal skúmaním procesných podmienok na konanie za preukázané, že podanie žalobcu zo dňa 19. septembra 2022 bolo neúplné, nezrozumiteľné a nebolo z jeho obsahu dostatočne zrejme,

čo sa žalobou sleduje. Z uvedeného dôvodu správny súd uznesením č.k. 22Sa/19/2022-10 zo dňa 30. septembra 2022 vyzval žalobcu, aby v lehote 10 dní od doručenia uznesenia odstránil vady žaloby, a to tak, aby svoje podanie z 19. septembra 2022 doplnil o označenie druhu žaloby a doplnil aj o ďalšie náležitosti. Zároveň bol poučený o tom, že správne súdy nepreskúmajú právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy a opatrenia orgánov verejnej správy, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou nevyčerpá všetky riadne opravné prostriedky. Žalobca na výzvu súdu dňa 12.10.2022 doručil podanie, v ktorom na výzvu súdu oznámil, že podanie zo dňa 19. septembra 2022 je žalobou v sociálnych veciach a smeruje proti rozhodnutiu č. GR ZVJS-d-11817/14-2022 zo dňa 15. júla 2022 a za žalovaného označil Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Žalobca súčasne navrhol, aby správny súd rozhodnutie č. GR ZVJS-d-11817/14-2022 zo dňa 15. júla 2022 zrušil a zároveň uložil ministerstvu spravodlivosti postúpiť žalobcovu žiadosť zo dňa 17. júna 2022 na priame vybavenie Sociálnej poisťovni, ústredie Bratislava.

3. Krajský súd po zistení, že žalobca aj napriek poučeniu správneho súdu neodstránil vady žaloby a trval na preskúmaní zákonnosti neprávoplatného rozhodnutia správneho orgánu prvého stupňa, ktoré nie je spôsobilým predmetom súdneho prieskumu. Vzhľadom na uvedené krajský súd postupom podľa § 98 ods. 1 písm. g/ SSP správnu žalobu ako neprípustnú odmietol.

4. O náhrade trov konania krajský súd rozhodol podľa § 170 písm. a/ SSP tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, pretože žaloba bola odmietnutá.

5. Krajský súd opravným uznesením č.k. 22Sa/19/2022-41 z 1. decembra 2022 opravil v záhlaví uznesenia č.k. 22Sa/19/2022-23 zo dňa 25. októbra 2022 označenie sídla žalovaného, ktoré správne znie: „so sídlom Račianska 71, Bratislava.“

II.

6. Proti uzneseniu krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

7. Konkrétne v kasačnej sťažnosti namietal nesprávny procesný postup správneho súdu, ktorý bez verejného konania mu neumožnil využiť procesné práva tým, že konal bez účasti kasačného sťažovateľa, neumožnil mu vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, čím porušil práva na spravodlivý proces. Správna žaloba, ktorou sa domáhal práva na starobný dôchodok, na ktorý vznikol právny nárok XX. G. XXXX podľa § 132 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. (a tento nárok nebol odňatý žiadnym právoplatným rozhodnutím súdu), preto bola správna žaloba v sociálnej veci nezákonne odmietnutá.

8. V ďalšej časti kasačnej sťažnosti citoval článok 46 ods. 1 Ústavy SR, ustanovenie § 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok a poukázal na článok 19 Dohovoru č. 128 a na Listinu základných ľudských práv. Kasačný sťažovateľ ďalej z Uznesenia Ústavného súdu SR I. ÚS 3/98 z 5. februára 1988 citoval, že „ podľa žiadneho všeobecne záväzného právneho predpisu Sociálna poisťovňa nie je oprávnená rozhodovať o nevyplácaní starobného dôchodku z odvodov, ktoré občan odvádza počas zamestnania na účet dôchodkového fondu u občana, ktorý splnil zákonné podmienky na vyplácanie tohto starobného dôchodku“.

9. Kasačný sťažovateľ tiež namietal, že krajský súd rozhodol bez nariadenia verejného pojednávania, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivé verejné súdne konanie.

10. V súvislosti s právnym nárokom na starobný dôchodok kasačný sťažovateľ citoval ustanovenie § 143aa ods. 1 zák. č. 328/2002 Z.z. a zdôraznil, že od 01. júla 2002 je oprávnená priznávať starobné dôchodky, na ktorý vznikol zákonný nárok podľa zákona č. 100/1988 Zb. príslušníkom ZVJS jedine Sociálna poisťovňa. Právomoc priznávať starobné dôchodky príslušníkom ZVJS bola GR ZVJS zo zákona daná (ust. § 142 zákona č. 100/1988 Zb.) len do 30. júna 2022. Z uvedeného dôvodu aj súdy v rozhodovacej činnosti v danej veci musia rešpektovať § 143a ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb., a § 126 zák. č. 100/1988 Zb.

11. Navrhol zrušiť rozhodnutie GR ZVJS-d-11817/14-2022 zo dňa 15. júla 2022, uložiť Ministerstvu spravodlivosti SR postúpiť žiadosť zo 17. júna 2022 na priame vybavenie Sociálnej poisťovni, ústredie Bratislava a uložiť Ministerstvu spravodlivosti SR vrátiť aj žiadosť z 25. novembra 2013 na priame vybavenie Sociálnej poisťovni, ústredie Bratislava.

III.

12. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti, ktorá mu bola doručená dňa 13. januára 2023 na vedomie, nevyjadril.

IV.

13. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), po zistení, že kasačnú sťažnosť podal včas účastník konania, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nie je dôvodná.

14. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

15. Podľa § 7 písm. a/ SSP správne súdy nepreskúmajú právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy a opatrenia orgánov verejnej správy, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou nevyčerpal všetky riadne opravné prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis; povinnosť vyčerpať všetky riadne opravné prostriedky sa nevzťahuje na prokurátora a zainteresovanú verejnosť, ak táto nebola na podanie riadneho opravného prostriedku oprávnená.

16. Podľa § 98 ods. 1 písm. c/ SSP správny súd uznesením odmietne žalobu, ak bola podaná predčasne a lehota na jej podanie v čase rozhodovania správneho súdu ešte nezačala plynúť.

17. Najvyšší správny súd z obsahu súdneho spisu mal za preukázateľné, že žalobca sa správnu žalobou doručenu krajskému súdu 22. septembra 2022 domáhal preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže, útvar sociálneho zabezpečenia Zboru väzenskej a justičnej stráže, Bratislava z 15. júla 2022, číslo GR ZVJS-d-11817/14-2022, ktorý podľa § 84 ods. 1, § 113 ods. 1 písm. b/ zákona č. 328/2002 Z.z. v spojení s § 30 ods. 1 písm. i/ zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní konanie na základe žiadosti (kasačného sťažovateľa) o priznanie starobného dôchodku z 15. júna 2022 zastavil dôvodiac tým, že v tej istej veci sa právoplatne rozhodlo a skutkový stav sa podstatne nezmenil. Správny súd, následne po doručení správnej žaloby uznesením z 30. septembra 2022 č.k. 22Sa/19/2022-10 vyzval žalobcu o konkrétne doplnenie správnej žaloby podľa poučenia uvedeného v rozhodnutí s poučením, že ak v správnom súdom určenej lehote žalobca svoje podanie nedoplní a neopraví, správny súd podľa § 98 ods. 1 písm. h/ SSP podanie žalobcu odmietne pre jeho neúplnosť, resp. nezrozumiteľnosť. Žalobca napriek výzve a poučeniu správneho súdu, ktoré mu bolo doručené 5. októbra 2022, v listine označenej „odstránenie vady správnej žaloby“, správne súdu doručenej 12. októbra 2022 nedostatky návrhu na začatie konania o správnej žalobe v sociálnej veci neodstránil. Krajský súd uznesením z 25. októbra 2022 č.k. 22Sa/19/2022-23 postupom podľa § 98 ods. 1 písm. g/ SSP žalobu odmietol dôvodiac tým, že rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa, pokiaľ voči nemu nebolo podané odvolanie a o tomto odvolaní nebolo rozhodnuté, nemôže byť samostatne predmetom preskúmavania správnym súdom.

18. Najvyšší správny súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že krajský súd postupoval správne, keď žalobu postupom podľa § 98 ods. 1 písm. g/ SSP ako neprípustnú odmietol.

19. Najvyšší správny súd pre potvrdenie správnosti postupu krajského súdu v tomto smere uvádza, že správne súdnictvo je založené na zásade subsidiarity súdneho prieskumu, čo znamená, že súdna ochrana nastupuje až v okamihu, keď sa účastník správneho konania nemôže domôcť svojich práv v rámci správneho konania uplatnením prípustných riadnych opravných prostriedkov. Za vyčerpanie riadnych opravných prostriedkov v rámci správneho konania treba považovať až rozhodnutie o nich v rámci druhostupňového konania na príslušnom správnom orgáne, pričom až proti takémuto rozhodnutiu je možné podať správnu žalobu podľa príslušných ustanovení SSP, t.j. v tomto prípade možnosť podania správnej žaloby proti rozhodnutiu vydanému odvolacím správnym orgánom o žalobcom podanom opravnom prostriedku proti rozhodnutiu z 15. júla 2022, Číslo: GR ZVJS-d-11817/14-2022, ak vydané rozhodnutie žalobca nepovažoval za zákonné. Na tomto mieste najvyšší správny súd ďalej uvádza, že v závislosti od toho, či osobitný právny predpis umožňuje podať účastníkovi správneho konania (fyzickej, alebo právnickej osobe) riadny opravný prostriedok, SSP rozlišuje dve situácie. Prvá sa týka prípadu, kedy účastník konania je v zmysle osobitných právnych predpisov oprávnený na podanie riadneho opravného prostriedku proti prvostupňovému správne rozhodnutiu - v takom prípade žalovaným správnym orgánom je orgán, ktorý rozhodol o tomto riadnom opravnom prostriedku; žalobca je povinný v takom prípade v podanej správnej žalobe označiť rozhodnutie tohto žalovaného správneho orgánu (prípadne aj rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu, avšak v spojení s druhostupňovým správnym rozhodnutím; pozri § 191 ods. 3 písm. a/ SSP). Druhá situácia sa týka prípadu, v ktorom ide o jednostupňové správne konanie (t.j. voči rozhodnutiu osobitný právny predpis nepripúšťa podanie riadneho opravného prostriedku) s tým, že potom žalovaným orgánom je orgán, ktorý vydal napadnuté rozhodnutie.

20. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že žalobca žiadal preskúmať zákonnosť prvostupňového správneho rozhodnutia. V tejto súvislosti krajský súd správne postupoval, keď žalobcu vyzval na odstránenie väd správnej žaloby a žalobcu poučil, ako treba vady správnej žaloby odstrániť. Pokiaľ potom žalobca i napriek pokusu zo strany krajského súdu na odstránenie vady podania neakceptoval návrh, ako má tieto vady odstrániť a zotrval na svojich argumentoch, nemožno krajskému súdu vyčítať nesprávny postup, keď podanie žalobcu odmietol.

21. Na tomto mieste dáva najvyšší správny súd do pozornosti zásadu, ktorá platila už v rímskom práve, podľa ktorej „vigilantibus iura scripta sunt“, t.j. „práva patria len bdelym“ (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a podobne. To platí obdobne aj o využívaní zákonných procesných ustanovení, vrátane využitia možnosti podania opravných prostriedkov.

22. Krajský súd tiež nepochybil, keď vo veci nenariadil pojednávanie, nakoľko vydal rozhodnutie výlučne charakteru procesného. Taktiež žalobcom namietané ustanovenie § 109 ods. 1 SSP nemožno na prejednávajúcu vec aplikovať, nakoľko nebolo rozhodnuté vo veci samej, t.j. nebolo rozhodnuté o starobnom dôchodku podľa § 65 a nasl. zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. V predmetnej veci žalovaný správny orgán správne poučil žalobcu o možnosti podať proti rozhodnutiu „prvostupňového správneho orgánu opravný prostriedok.“

23. Z vyššie uvedených dôvodov, najvyšší správny súd kasačnú sťažnosť postupom podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

24. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší správny súd tak, že žalobcovi, ktorý v tomto konaní nemal úspech, nárok na ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanému ich nepriznal, lebo nebola splnená podmienka výnimočnosti na jeho strane (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 veta druhá SSP).

25. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP v spojení s § 147 ods. 2 SSP).

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.